

Тема. П. Загребельний. Роман «Диво». Образи Сивоока, князя Ярослава Мудрого. Наскрізні проблеми твору, його художні особливості

Мета: допомогти учням усвідомити проблеми твору та способи їх розкриття через конкретні

образи; розвивати й удосконалювати навички аналізу літературного твору, вміння обґрунтовувати власну думку прикладами з художнього тексту; виховувати любов до літератури, інтерес до читання, повагу до митців і мистецтва, естетичний смак.

Очікувані результати: учні вміють визначати у творі проблематику, особливості сюжету й композиції,

характеризувати образи, висловлювати свою позицію з актуальних питань, що порушуються в романі.

Обладнання: портрет письменника, видання твору, ілюстрації до нього, фото краєвидів із храмом та його інтер'єром.

Тип уроку: формування вмінь та навичок.

Хід уроку

I. Мотивація навчальної діяльності школярів.

Оголошення теми й мети уроку

;; Вступне слово вчителя.

Літературознавці до цього часу сперечаються, хто чи що стоїть у центрі художньо-історичної оповіді П. Загребельного — романі «Диво».

Одні вважають, що це — сама Софія Київська, диво з див. «Але за цим дивом,— як відзначають інші дослідники,— у тісному зв'язку з ним, поступово виростає інше диво — диво людського духу. Дивовижна людина, яка зуміла створити цей храм, дивовижно сильні духом і ті, хто зберіг красу. Ось ця естафета людського духу і є тим композиційним центром, що забезпечує якість роману...» Літературознавець Юрій Бондаренко об'єднує ці думки й пропонує розглядати проблему під кутом зору історичності, як її розуміє сам письменник, включаючи поняття неісторичності, агресивної історичності, творчої історичності (пригадайте у Шевченка: «Той мудрує, той руйнує...»).

Про складну часово-просторову структуру, багатовимірні історичні явища, втілені в конкретні художні образи, ми й подискутуємо сьогодні на уроці.

II. Формування вмінь та навичок

;; Колективна робота над характеристикою героя. Евристична бесіда.

(Учні характеризують Сивоока — зодчого Софії Київської.)

— Хто першим спрямував Сивоока у світ мистецтва? (Дід Родим, який був для хлопчика батьком і матір'ю, наставником і духівником.)

— Яким чином дід Родим впливав на хлопця? (Виховував доброзичливе ставлення до природи — язичницького божества, вчив цінувати красу людських почуттів, розкривав перед ним таємницю гончарного ремесла.)

— Чи знадобився дідів талант при будівництві Софії? (Дідів досвід допоміг йому створити самобутній шедевр, а не копію храму в Константинополі.)

— Яку роль у житті Сивоока зіграла зустріч з Ярославом? (Зустріч допомогла відкрити глибину християнського світогляду, мудрість дер-

жавної людини, здатність до самопожертви в ім'я нації, мистецтва.)

— Чи можна назвати його другим вчителем? (Безумовно, адже це він надихнув на створення Храму в Київській Русі та допоміг реалізувати задум.)

— Як у душі молодого чоловіка язичництво поєднувалося з християнством? (Язичництво пов'язувало його з дідом Родимом і його філософією, асоціювалося з прекрасною квіткою, яку можна було знайти в диких хащах, навіювало спогади про хвилини, проведені з Ягодою. Християнство ж мало для Сивоока два протилежних полюси: смерть діда і велич самопожертви Христа, загибель Лучука і глибина віри Ярослава та Іларіона, покаєння болгарських ченців і жорстокість візантійських (християнських) правителів.)

— Приймаючи християнство, чи зрікся Сивоок дідового вчення? (Релігійного — так, мистецького — ні.)

— Наскільки багатою на переживання була зустріч із Ягодою? (Почуття до жінки завжди надихали на створення шедеврів, найвідчайдушніші вчинки, допомагали самоутверджуватися. Розум Ягоди допоміг побачити Сивоокові в собі чоловіка.)

— Чи мала вона вплив на формування мистецьких смаків хлопця? (Враження від побаченого святилища не покидали його все життя, гармонія стосунків між мешканцями Радогості залишилася для Сивоока вічною таємницею.)

— Своєрідний відбиток у молодій душі залишило спілкування із ченцями. Яку частку вони внесли до скарбниці Сивоокової душі? (Мудрість попередників було зібрано в книгах, що їх молодий чоловік мав можливість перечитати.)

— Що найбільше знадобилося Сивоокові з побаченого в Агапіта? (Майстерність виконання, техніка і досвід.)

— Ким є Сивоок — своєрідним дзеркалом, у якому відбилися мудрість і знання, вміння і навички його попередників, чи самотнім митцем?

— Які проблеми та ідеї втілює автор в образі Сивоока? (Проблему творчого першоджерела в людині, свободолюбства, людської гідності.)
;; Робота над характеристикою героя.

1. Схарактеризуйте образ князя Ярослава Мудрого, порівняйте його з історичною постаттю. Підтвердіть свої міркування прикладами з тексту. сильний духом мудрий правитель чутливий до краси далекоглядний

☐ ☐ ☐ ☐

Ярослав Мудрий

☐ ☐ ☐ ☐

піддається почуттям владолюбний небайдужий до слави творча людина

2. Визначте, яку основну ідею, проблему втілює автор в образі князя.

Орієнтовна відповідь. Проблема влади і людини.

III. 3 акріплення знань, умінь та навичок

;; Інтерактивна вправа «Мозковий штурм».

— Які наскрізні ідеї, проблеми проходять через увесь роман «Диво»?

Орієнтовна відповідь

— Людина перед вибором;

— людина в процесі самопізнання та самоствердження;

— людина-творець;

— збереження історичної пам'яті;

— моральна відповідальність;

— добро і зло;

;; Інтерактивна вправа «Передай естафету».

Зробіть відгук про героя «другого плану» з роману «Диво», який найбільше вам запам'ятався.

;; Проблемне запитання.

— Чим роман П. Загребельного «Диво» актуальний у наші дні?

(Закликом берегти мистецько-історичні цінності, митців — творців прекрасного та доброго тощо.)

IV. Підбиття підсумків уроку

;; Інтерактивна вправа «Мікрофон».

— Проблема в романі «Диво», яка мене найбільше зацікавила,— ...

— Я вважаю, що історична проза в наш час...

V. Домашнє завдання

1. Написати твір за романом П. Загребельного «Диво».

Орієнтовні теми твору за романом П. Загребельного «Диво»

1) Національна та світова історія в художньому відображенні роману

П. Загребельного «Диво»

2) Творча історичність як вияв величного

3) Проблема митця і його творчої свободи

4) Минуле і сьогодення крізь призму світобачення сучасних героїв роману П. Загребельного «Диво»

5) Мої враження від роману П. Загребельного «Диво» та думки з приводу прочитаного

6) Образ жінки в історичній романістиці П. Загребельного. Актуальність образу в наш час

7) Новаторство й сила історичної романистики П. Загребельного: соцреалістичний

міф чи реальність

2. Продовжити підготовку до презентації проекту (див. урок № 49-50).